

Лари Нивън
Докато дойдат

Нощ на Плутон. Ясната и отчетлива линия на хоризонта пресича зрителното ми поле. Под тази начупена линия се мержелее сиво-белият сняг, огрян от небесното сияние. Отгоре е космическата тъма с космически ярките звезди. Иззад нагъбения хребет на скованите от леда планини звездите светят поединично или събрани в гроздове, извили серпантините си от хладни бели точки. Местят се бавно, но забележимо, така че съсредоточеният поглед може да долови движението им.

Нещо не е наред. Плутон има период на завъртане от 6,39 дни. Сигурно времето е започнало да тече по-бавно за мене.

А трябваше да е спряло.

Чудя се дали не сбърках.

Поради малките размери на планетата хоризонтът е наблизко. Изглежда дори още по-наблизко, тъй като няма атмосфера, която да замъглява и размазва отдалечените обекти. В гъмжилото от звезди се виждат два остри върха – като изпилените предни зъби на воин людоед. В процепата между тези върхове изненадващо свети една ярка точка.

Разпознавам Слънцето, макар че диаметърът му не е по-голям от диаметъра на която и да е по-бледа звезда. Слънцето свети като хладно острие между замръзналите върхове, отскубва се от скалите и свети в очите ми.

Изглежда логично.

Дали не сбърках? Но и така да е, няма да умра от това. Може обаче да полудея.

Не ми се вярва да съм полудял. Не изпитвам нищо: нито болка, нито загуба, нито съжаление, нито страх. Не изпитвам дори жал. Само си мисля: „Ама че работа!“

Сиво-бяло на фона на сиво-бяло. Летателният апарат, с който кацнахме – къс, широк и с формата на конус, – стои полузаровен в ледената долина под равнището на погледа ми. А аз стоя тук, гледам на изток и чакам.

Извлечете си поука от това: ето какво се случва, когато човек не желае да умре.

Плутон не беше най-отдалечената планета. Беше престанал да бъде в това положение преди десетилетие, през 1979 година¹. Сега Плутон се намираще в перихелий, в най-близката точка – до Слънцето, а

---

1. Разказът е публикуван през 1968 г. Около времето на своя перихелий през 1989 г. Плутон наистина ще престане да бъде най-отдалечената от Слънцето планета. Б.пр.

следователно и до Земята, – до която щеше да стигне изобщо. Такава възможност не беше за изпускане.

Затова дойдохме. Джеръм, Сами и аз пристигнахме с напмпан пластмасов мехур, закрепен върху йонен реактивен кораб. В мехура прекарахме година и половина. След толкова дълго време, в което никой нямаше личен живот, не беше изключено да се намразим. Но това не стана. Явно групата от психиатри към ЮН беше направила добър избор.

Колко е хубаво обаче човек да бъде далеч от погледа на другите поне за няколко минути! Колко е хубаво да има нещо за вършене – нещо, което не може да се предвиди! Един нов свят понякога предлага безброй изненади. Всъщност това се отнася и за изпробваните при лабораторни условия машинарии. Не мисля, че някой от нас наистина имаше доверие в „Нърва-К“ – приспособлението, с чиято помош кацнахме.

Помислете добре: за дълги космически пътешествия се използва йонен реактивен двигател, който дава слаба тяга в продължение на голям период от време. Йонният мотор на нашия кораб се използваше от десетилетия. Там, където гравитацията е съществено по-малка от земната, кацането става с устойчиви химически ракети. За кацане на Земята и на Венера се използват топлинни щитове, наличието на атмосферата действа като спирачка. За кацане върху газовите гиганти... Но кой би го направил?

Атомните ракети от клас „Нърва“ се използват само за отлитане от Земята, където е от значение да има силна тяга и ефективност. При кацане, за което са необходими високи мощности, голямо значение имат податливостта на двигателя и маневреността. А на една планета с голяма маса винаги има и атмосфера, която да забавя скоростта.

На Плутон обаче не е така.

Химическите реактивни ракети, с които обикновено се каца и се излита, са прекалено тежки, за да изминат този дълъг път. Затова ни трябваше двигател от типа „Нърва“, с атомен ракетен мотор, в който се използва водород, за да достигне реакцията критична точка.

Разполагахме с такъв двигател. Но му няхахме вяра.

Двамата с Джеръм Глас слязохме на повърхността, а Сами Крос остана да обикаля в орбита. Той, разбира се, взе да мърмори. Започна още на Земята, в Кейп, и продължи в същия дух година и половина. Но никой трябваше да остане. На борда на кораба, с който щяхме да се завърнем на Земята, трябваше да има човек, за да се справя, в случай че се появяха повреди, за да поддържа връзката със Земята и за да пусне

бомбите, с които щеше да се разкрие единствената истинска тайна на Плутон.

Не успяхме да я разкрием. Откъде се е взела на Плутон тази огромна маса? Планетата е с десетина пъти по-голяма плътност от очакваното. Можехме да разкрием тази тайна с бомби – така, както някъде в миналия век е била разкрита тайната за строежа на Земята. Моделите на земетресенията, разтърсващи земната кора, са нанесени на карти. Но тези размествания на пласовете имат естествени причини, както например изригването на вулкана Кракатау. Хвърлените на Плутон бомби щяха да представят по-ясна картина.

Между двата планински зъбера изведнъж блясва ярка звезда слънце. Чудя се дали, когато свърши бдението ми, хората ще са научили отговорите на тези въпроси.

Небето се разклаща, после си възвръща равновесието и...

Гледам на изток, към равнината, където кацнахме. Равнината и планините в дъното ѝ потъват, сякаш това е Атлантида: плод на илюзия, създадена от движението на звездите. Падаме безкрайно дълго през черното небе Джеръм, аз и тъмната ракета.

„Нърва-К“ се държа безупречно. Няколко минути кръжихме, за да си пробием път с топлината през различните слоеве замръзнали газове и да намерим нещо стабилно, където да кацнем. Бяхме забулени в парите от кондензацията на летливите газове, които вряха и кипяха под нас. Намирахме се в мека и фосфоресцираща бяла мъгла, осветена от водния пламък.

Под извития край на устройството за кацане забелязахме черна влажна повърхност. Внимателно, много внимателно започнах да спускам ракетата, докато не опряхме в повърхността.

Около един час проверявахме дали всичко в ракетата е наред и се приготвихме да излезем навън. Но кой щеше да е пръв? Въпросът не беше маловажен. За голяма част от бъдещата космическа история Плутон щеше да си остане последният и най-предният пост в Слънчевата система, така че славата на първия човек, стъпил на тази планета, сигурно щеше да се запази завинаги.

Хвърлихме ези-тура и Джеръм спечели. Заради завъртането на една монета името на Джеръм щеше да стои на първо място в учебниците по история. Спомням си какво усилие ми струваше да се усмихна! Ще ми се и сега да можех да го направя. Докато вървахме към шлюза, Джеръм

се смееше и говореше за мраморни статуи.

В това има ирония, ако сте от хората, на които допада иронията.

Завинтвах шлема на главата си, когато чух в шлемофона, че Джеръм сипе ругатни. Набързо прекъснах списъка, по който ги изброяваше, и го последвах навън.

Един поглед ми стигаше.

Черната мокра кал под ракетата се оказа мръсен лед, лед с вода, който се е смесил произволно с по-леки газове и с обикновени скали. Топлината от „Нърва-К“ го беше стопила. Скалите в леда бяха потънали, потънал беше и летателният ни апарат, така че след повторно замръзване на водата ледът бе стигнал до половината на корпуса. Ракетата ни беше здраво замръзнала.

Можехме да извършим известни проучвания, преди да направим опит да помръднем ракетата. Когато се свързахме със Сами, той ни посъветва да постъпим точно така. Но Сами се намираше в кораба, с който можеше да се върне на Земята, докато ние бяхме тук, долу, и апаратът ни беше изкалян с леда на един чужд свят.

Обзе ни ужас. Ако не успеехме да се измъкнем, с нас беше свършено. Добре го знаем.

Чудно ми е защо не мога да си припомня чувството на страх...

Имаше само един изход. Апаратът ни беше пригоден да се движи по планетата, затова вместо с подпори завършваше с широк конус. С половин тяга можеше да се постигне ефект на сцепление, което е по-сигурно и по-евтино от това да се управлява апаратът като балистична ракета. Когато апаратът е потъвал, под него сигурно е останал несъбрал се газ, така че двигателят е останал заобиколен от въздушен мехур.

Можехме да си проправим път чрез топене.

Уверявам ви, че извършихме всичко особено внимателно – така, както подхожда на двама души, уплашени до смърт. Температурата в двигателя се повишаваше убийствено бавно. По време на полет се проявява ефектът от охлаждащата среда, когато студеното водородно гориво минава през реактора. Но сега не можехме да го постигнем. И все пак около двигателя беше страшно студено. Тези два фактора можеха да компенсират липсата на охлаждане или пък...

Изведнъж стрелките върху скалите полудяха. Невероятната разлика в температурите явно беше повредила нещо. Джеръм включи амортизьорите, но промяна не последва. Може би амортизьорите се бяха стопили. Може би някъде връзките бяха разхлабени. Или пък съпротивленията се бяха превърнали в проводници при наличието на такъв студ.

Може би реакторът... Но това вече няма значение.

Чудно ми е защо не мога да си припомня чувството на страх.

Слънчева светлина...

И чувство на някакъв унес, на нереалност. Отново съм в съзнание. Над същите тъмни планини изгряват все същите съзвездия.

Нещо тежко ме побутва. Усещам как ме натиска по гърба и краката. Какво ли е? Защо не ме е страх?

Увърта се и идва отпред, души ме. Прилича на огромна амеба, безформено и прозрачно, с по-тъмни на цвят телца вътре в него. Предполагам, че тежи не по-малко от мене.

Живот на Плутон?! Възможно ли е? Някакви свръхгазове? Хелий II, изменен от сложни молекули? В такъв случай за звяра е най-добре да се маха – щом изгрее слънцето, ще има нужда да стои на сянка. На Плутон температурата на слънце е не по-малко от минус двеста градуса².

Недей, върни се! То си тръгва, тече надолу към тъмната яма. Дали мислите ми не го прогониха? Глупости. Може би просто не му харесах на вкус. Щом като и аз успях да го забележа, трябва да се движи ужасно бавно. Все още го виждам, макар и неясно, защото се изплъзва от зрителното ми поле, плъзга се нататък по склона към ракетата и към малката статуя на първия човек, умрял на Плутон.

След провала, който претърпяхме с „Нърва-К“, един от двама ни трябваше да слезе долу, за да провери каква е повредата. Това означаваше, че щяхме да размразим тунел с помощта на пламъка от реактивния двигател, а после човекът да се вмъкне под конуса. Не говорихме по въпроса какви усложнения може да се получат. Можеше да се смята, че вече сме мъртви. Човекът, който влезеше във въздушния мехур, щеше да бъде мъртъв с още по-голяма вероятност, но какво от това? Мъртвите са си мъртви.

Не изпитвах угризения. Ако бях загубил на ези-тура, аз щях да сляза.

Из целия въздушен мехур имало разпръснати парченца гориво. Бяхме в клопка и нямаше измъкване. По-скоро в клопка бях аз, а Джеръм вече беше мъртъв. Във въздушния мехур имало страхотна радиация.

Когато влизаше, Джеръм тихо ругаше. Когато излезе, мълчеше. Сигурно беше изчерпал всички подходящи изрази за по-маловажни неща.

---

2. По изчисления температурата на Плутон е минус 230 градуса. – Б.пр.

Спомням си, че се разплаках – и от мъка, и от страх. Спомням си, че въпреки това гледах гласът ми да звучи уверено. Джеръм не ме усети. Дали е заподозрял нещо, си е негова лична работа. Каза ми какво е положението, взе си сбогом с мене, после излезе на леда и си свали шлема. Главата му сякаш се превърна в пухкава бяла топка, след което топката шумно избухна и се пръсна като микроскопични снежинки върху земята.

Всичко това обаче ми изглежда станало невероятно отдавна. Джеръм си стои все там, държи шлема си в ръце, превърнал се в собствената си статуя. Първият човек, стъпил на Плутон. Кондензираната повторно влага скрива израза на лицето му.

Слънцето изгрява. Надявам се, че амебата...

Ама че безумие. Слънцето замря за миг – бял връх на острие между двете планински вериги. После се издигна нагоре и небето спря да се върти. Нищо чудно, че досега не го бях забелязал, толкова бързо стана.

Ужасна мисъл. Това, което се случил с мене, можеше да се случи и с Джеръм. Чудно ми е дали...

Сами беше в кораба, но не можеше да слезе при мене. Аз пък не можех да стигна до него. Жилищният отсек се намираще в добро състояние, но рано или късно щях да замръзна до смърт или да ми се свърши въздухът.

Останах в ракетата около трийсет часа. Взех проби от леда и от почвата, направих им анализи и съобщих резултатите на Сами с помощта на лазерен лъч. Предадох му също и последните си мъдри разсъждения, както и каква жал изпитвам към себе си. Когато излизах навън, минавах покрай статуята на Джеръм. За труп, който не е бил разкрасяван с хирургическата намеса при балсамирането, той изглежда доста добре. Покритата му със скреж кожа е придобила вида на мрамор, а в очите му, вдигнати към звездите, има тъжен копнеж. Всеки път, когато минавах край него, си мислех как ли ще изглеждам, когато дойде моят ред.

– Трябва да откриеш кислороден слой! – непрекъснато повтаряше Сами.

– Защо?

– За да останеш жив! Рано или късно ще изпратят спасителен кораб. Не бива да се предаваш отсега!

Вече се бях предал. Имаше кислород, но не можеше да се намери такъв слой, на какъвто се надяваше Сами. Имаше кислород, смесен с

други вещества, подобно на златни жили в скала. Срещаше се прекалено рядко и беше в твърде малки количества.

– Тогава използвай размразен лед! Макар да ти звучи като поезия. Можеш да извлечеш кислорода с електролиза!

Но един спасителен кораб щеше да дойде след много години. Щяха да започнат построяването му от нулата, да конструират и нов апарат за кацане. За електролизата е необходима енергия, за топлината – също. А ми бяха останали само батериите.

Рано или късно щях да се окажа без източник на енергия. Сами не го проумяваше. Беше се отчаял повече от мене. Спрях да предавам не защото няхах последни послания, а защото Сами се побъркваше от тях.

Твърде много пъти бях минавал покрай статуята на Джеръм, затова накрая ми хрумна нещо.

Ето какво се случва, когато човек не желае да умре... В Невада, на пет милиарда километра оттук, половин милион трупове лежат в хладилни камери, пълни с течен азот. Половин милион мъртъвци очакват да възкръснат в деня, когато медицината открие как да ги размрази, без да се повредят, как да излекува всекиго от тях от болестта, която е щяла да сложи край на живота му, и как да премахне допълнителните увреждания, причинени от ледените кристалчета, разрушили клетъчните обвивки в мозъците и телата.

Половин милион наивници, така ли? Но нали те не са имали друг избор? Защото са умирали.

Аз също умирах.

В условия на вакуум човек може да остане в съзнание десет секунди. Ако го направех бързо, щях да успея за това време за съблека скафандъра. Без изолацията, която да ме предпазва, черната нощ на Плутон щеше да изсмуче топлината от тялото ми за броени секунди. При ниската температура навън аз щях да остана в замразено състояние, докато дойде денят, в който мъртвите възкръснат – по един или по друг начин. Слънчева светлина...

...И звезди. Няма и помен от голямото топчесто нещо, на което се видях толкова безвкусен вчера. Но може би не гледам в необходимата посока.

Надявам се, че нещото е стигнало до заслон.

Гледам на изток към калната равнина. С периферното си зрение виждам кораба и той ми се струва непроменен и непокътнат.

Редом с мене на леда е скафандърът ми. Стоя върху възвишение от черна скала, застанал съм с посребрени от скреж долни дрехи и гледам от цяла вечност към хоризонта. В последния миг, преди мразът да скове мозъка ми, успях да заема поза на герой. Върви на изток, млади човече!³ Надявам се да ми простят, че съм обърнал посоките. Мъглата от издишания въздух скри всичко от погледа ми, пък и се движех със страхотна бързина.

Сами Крос сигурно вече е тръгнал към дома. Той ще съобщи къде се намирам.

Издад планините се сипят изгряващи звезди. Планините, калната равнина, Джеръм и аз потъваме безкрайно под небето.

Тялото ми сигурно е най-студеният труп в историята на човечеството. Дори обнадежените земни мъртъвци са складирани при температурата на течния азот⁴ а това е истинска жега в сравнение с нощта на Плутон, когато космосът поглъща топлината на деня.

Аз съм не друго, а свръхпроводник. Слънцето повишава твърде много температурата и всеки ден на зазоряване приличам на проклетата машина, която изключват. Нощем обаче моята нервна система се превръща в свръхпроводник. Протичат процеси, протичат мисли, протичат усещания. Сто петдесет и три часа, за които Плутон прави пълно завъртане, отлитат като петнайсет минути. При такава скорост мога да чакам.

Изправил съм се като статуя в наблюдателница. Не е чудно, че не се вълнувам за нищо. Тук водата е превърната в скала, а жлезите ми са ледени късчета вътре в тялото. Но усещам разни работи: силата на гравитацията, болка в ушите, вакуума, който дърпа всеки квадратен сантиметър от тялото ми. Вакуумът няма да накара кръвта ми да закипи. Напрежението е замръзнало в леда, който е вътре в мене, и аз научавам това от нервите си. Усещам, как вятърът свири в устните ми, както когато издувахш дим от цигара.

Така става, когато човек не поиска да умре. Голям смях ще падне, ако желанието ми се осъществи!

Мислите ли, че ще ме открият? Плутон е планета с малки размери. Но и една малка планета става прекалено голяма, ако човек се загуби на нея. От друга страна, ракетата се вижда.

Макар че сякаш е покрита със скреж. Изпарилите се газове отново са се втечнили върху повърхността на корпуса. Сиво-бяло върху сиво-

---

3. „Върви на запад...“ е популярен израз на заселването на амер. Запад. – Б.пр.

4. Минус 195 градуса по Целзий. – Б.пр.

бяло, вледенена буца върху замръзналия отново лед. Може би ще стоя тук вечно в очакване да дойдат и да вдигнат ракетата от това място.

Стига толкова.

Слънчева светлина...

И звезди, които се носят по небето. Едни и същи фигури, изгряващи от едни и същи места. Дали и тялото на Джеръм живее същия половинчат живот като моето? Той трябваше да се съблече, както се съблякох аз. Боже, защо не се сетих да избърша скрежа от очите му?

Как ми се иска онова кълбо от свръхгаз да се завърне...

По дяволите. Много е студено.

1968

КРАЙ

© 1968 Лари Нивън
© 1988 Огняна Иванова, превод от английски

Larry Niven
Wait It Out, 1968

Сканиране и OCR: Мандор, 2001
Източник: <http://sfbg.us>

Публикация:

Складът на световете. Американски фантастични разкази
Първо издание
Библиотека „Фантастика“, № 53

Съставител и преводач ОГНЯНА ИВАНОВА, 1988
Редактор АСЕН МИЛЧЕВ
Художник ВЕНЕЛИН ВЪЛКАНОВ, 1988
Библиотечно оформление ВАСИЛ МИЛОВСКИ
Художествен редактор БОРИС БРАНКОВ
Технически редактор СПАС СПАСОВ
Коректор МАЯ ХАЛАЧЕВА

Индекс 11/95376/6287-12-88
Американска. Дадена за печат м. XI.1987 г. Подписана за печат м. XII.1987 г. Излязла от печат м. III.1988 г. Формат 32/70/100, Изд. Коли 17,50. Печатни коли 27. УИК 18,49. Цена 2,82 лева.
Държавно издателство „Отечество“. Пл. „Славейков“ № 1, София
Държавна печатница „Георги Димитров“, бул. „Ленин“ № 117, София
с/о Jusautor, Sofia

Преводът е направен по: The Penguin Science Fiction Omnibus (1973); The Golden Apples of the Sun (1970); Short Science Fiction Tales (1963); Tiger by Tail, David MacKAY (1951); The Worlds of Clifford Simak (1953).

Предговор: Въведение, Айзък АЗИМОВ (Из предговорът към „Петдесет научнофантастични разказа“, изд. „Колиър-Макмилън“, Ню Йорк, 1962) – с.5–8;
Послеслов: Няколко думи за сборника и авторите – О.И [Огняна ИВАНОВА] – с.426–430.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/541>]